

BIULETYN INFORMACJI PRAWNEJ:

1) Blankietowa zgoda na przysposobienie.

Kodeks postępowania cywilnego w artykule 589 normuje postać, w jakiej może być przekazana zgoda na przysposobienie dziecka w przyszłości, czyli właśnie "zgoda blankietowa", inaczej zwana anonimowa. Rodzice mają możliwość wyrażenia takiej zgody przed sądem opiekuńczym bez wskazywania osoby przysposabiającego. Należy podkreślić, iż wyrażenie takiej zgody na przysposobienie jak również odwołanie takiej zgody może nastąpić tylko i wyłącznie przez wszczęcie postępowania w sprawie o przysposobienie, w zupełnie odrębnym postępowaniu, które ma na celu tylko przyjęcie określonego oświadczenia.

Blankietowa zgoda na przysposobienie oznacza, że rodzice naturalni muszą całkowicie zrzec się praw do dziecka i jednocześnie nie wskazując osoby przysposabiającej. Czynności te mogą być dokonane albo w w sądzie opiekuńczym miejsca zamieszkania rodziców lub pobytu, albo w sądzie właściwym dla przysposabiającego lub osoby mającej być przysposobioną, albo też w sądzie właściwości ogólnej.

Zgoda taka wyrażona jest w stosunku do niemowląt, a najczęściej wyrazicielami umowy blankietowej są samotne młode matki.

Należy podkreślić, iż zgodę tę mogą rodzice wyrazić przed sądem opiekuńczym nie wcześniej niż po upływie 6 tygodni od dnia urodzenia dziecka. Czas ten jest okresem „szansy” dla rodziców biologicznych na wzbudzenie w sobie uczuć względem dziecka. Jeśli to nie nastąpi, tracą prawa do dziecka w sposób nieodwracalny. Zgoda udzielona przez rodziców przed upływem 6 tygodni od urodzenia się dziecka jest nieważna.

W sytuacji wyrażenia przez rodziców zgody na przysposobienie bez wskazania przysposabiającego, sąd orzeknie decyzję o adopcji całkowitej, dziecko całkowicie traci dotychczasowy stan cywilny a uzyskuje nowy. Oznacza to, iż wszelkie więzi z rodzicami naturalnymi za ich zgodą zostają zerwane, a dziecko zyskuje nowe nazwisko, co łączy się z utajnieniem pochodzenia dziecka. Jeżeli sąd orzeka o adopcji całkowitej w stosunku do obojga małżonków wspólnie, wówczas dziecko otrzymuje nowy akt urodzenia, w którym są oni wpisani jako jego rodzice, a dotychczasowy akt ulega kasacji. Nie podlega on nigdy ujawnieniu i nie wydaje się z niego odpisów ani wyciągów. Dotychczasowy akt urodzenia ulega utajnieniu, a odpis z niego może być wydany tylko na polecenie sądu, lub na wniosek przysposobionego po uzyskaniu pełnoletności. W nowym akcie urodzenia wszystkie dane ulegają zmianie, oprócz daty i miejsca urodzenia dziecka.

Istnieje jeszcze możliwość orzeczenia przez sąd przysposobienia całkowitego, nawet wtedy gdy żadne z rodziców nie wyraziło zgody „blankietowej”. Dzieje się to wtedy, gdy rodzice dziecka nie żyją, lub są nieznani. W takiej sytuacji orzeczenie o przysposobieniu zależy od decyzji sądu, po uwzględnieniu okoliczności danej sprawy.

Podkreślenie wymaga fakt, iż takie przysposobienie całkowite, zwane również anonimowym, najsilniej wiąże dziecko przysposobione z przysposabiającym i jego rodziną. Adopcja całkowita powoduje zupełne zerwanie więzów przysposobionego z jego naturalną rodziną, oraz co należy pamiętać podejmując decyzję o adopcji jest nierozwiązywalne.

2) Umieszczenie osoby bliskiej w domu opieki

Postanowienie o umieszczeniu osoby bliskiej w domu opieki jest bardzo trudną decyzją dla najbliższych. Bywa tak, że jest to konieczność i de facto jedyna możliwość zapewnienia takiej osobie codziennej pomocy i właściwych warunków życia. W obecnych czasach najczęściej przypadków przyjęć do domu opieki odbywa się zgodnie z wolą pensjonariusza. Jednak jakie kroki podjąć w sytuacji, jeżeli osoba z uwagi na chorobę albo wiek nie jest

zdolna sama o siebie zadbać, a nie chce, bądź nie jest w stanie świadomie wyrazić zgody na umieszczenie w domu opieki?

Podstawowe regulacje prawne związane z przyjęciem do domu opieki bez zgody osoby, która ma być tam umieszczona zostały ujęte w Ustawie o ochronie zdrowia psychicznego. Przedmiotowy akt prawny w art. 38. precyzuje, że "Osoba, która wskutek choroby psychicznej lub upośledzenia umysłowego nie jest zdolna do zaspokajania podstawowych potrzeb życiowych i nie ma możliwości korzystania z opieki innych osób oraz potrzebuje stałej opieki i pielęgnacji, lecz nie wymaga leczenia szpitalnego, może być za jej zgodą lub zgodą jej przedstawiciela ustawowego przyjęta do domu pomocy społecznej. Przyjęcie do domu pomocy społecznej osoby, o której mowa w ust. 1, bez jej zgody a za zgodą jej przedstawiciela ustawowego wymaga orzeczenia sądu opiekuńczego o przyjęciu do domu pomocy społecznej. Przyjęcie do domu pomocy społecznej osoby małoletniej lub ubezwłasnowolnionej całkowicie następuje za pisemną zgodą jej przedstawiciela ustawowego. Przedstawiciel ustawy wyraża zgodę po uzyskaniu zezwolenia sądu opiekuńczego właściwego ze względu na miejsce zamieszkania osoby małoletniej lub ubezwłasnowolnionej całkowicie ." Kolejny artykuł – 39 przedmiotowej ustawy określa natomiast sytuację, gdy brak jest zgody na przyjęcie do domu opieki: "1. Jeżeli osoba, o której mowa w art. 38, lub jej przedstawiciel ustawy nie wyrażają zgody na przyjęcie jej do domu pomocy społecznej, a brak opieki zagraża życiu tej osoby, organ do spraw pomocy społecznej może wystąpić do sądu opiekuńczego miejsca zamieszkania tej osoby z wnioskiem o przyjęcie do domu pomocy społecznej bez jej zgody. 2. Z wnioskiem, o którym mowa w ust. 1, może wystąpić również kierownik szpitala psychiatrycznego, jeżeli przebywająca w nim osoba jest niezdolna do samodzielnego zaspokajania podstawowych potrzeb życiowych, a potrzebuje stałej opieki i pielęgnacji, natomiast nie wymaga dalszego leczenia w tym szpitalu. 3. Jeżeli osoba wymagająca skierowania do domu pomocy społecznej ze względu na swój stan psychiczny nie jest zdolna do wyrażenia na to zgody, o jej skierowaniu do domu pomocy społecznej orzeka sąd opiekuńczy."

Zatem mając na uwadze powyższe należy ponownie podkreślić, iż skierowanie do domu pomocy społecznej wymaga uprzedniej oceny stanu zdrowia oraz możliwości korzystania przez podopiecznego ośrodka pomocy społecznej ze wsparcia środowiskowego.

Osoobną kwestią jest brak zgody danej osoby o umieszczeniu jej w domu opieki, mimo stosownego orzeczenia sądu. W takiej sytuacji, gdy osoba, wobec której wydano postanowienie o przyjęciu do domu pomocy społecznej, odmawia stawienia się w domu pomocy społecznej lub w inny sposób utrudnia wykonanie tego postanowienia, sąd z urzędu lub na wniosek organu do spraw pomocy społecznej może zarządzić zatrzymanie i przymusowe doprowadzenie tej osoby do domu pomocy społecznej przez Policję.

Orzeczenie sądu o umieszczeniu danej osoby w domu opieki społecznej może w razie zmiany okoliczności ulec zmianie. Przepis art 41. przedmiotowej ustawy określa, iż ;"1. Osoba przyjęta do domu pomocy społecznej, w tym również osoba ubezwłasnowolniona, jej przedstawiciel ustawy, małżonek, krewni w linii prostej, rodzeństwo oraz osoba sprawująca nad nią faktyczną opiekę, mogą występować do sądu opiekuńczego z wnioskiem o zmianę orzeczenia o przyjęciu do domu pomocy społecznej. 2. Z wnioskiem o zmianę orzeczenia o przyjęciu do domu pomocy społecznej może także wystąpić kierownik domu pomocy społecznej, jeżeli uzna, że zmieniły się okoliczności uzasadniające orzeczenie o przyjęciu osoby do domu pomocy społecznej. 3. W przypadku gdy osoba nie wyraża zgody na dalsze przebywanie w domu pomocy społecznej i nie została do niego przyjęta na podstawie orzeczenia sądu opiekuńczego o przyjęciu do domu pomocy społecznej, osoba ta, jej przedstawiciel ustawy, małżonek, krewni w linii prostej, rodzeństwo, osoba sprawująca nad nią faktyczną opiekę lub kierownik domu pomocy społecznej mogą wystąpić do sądu opiekuńczego z wnioskiem o zniesienie obowiązku przebywania w domu pomocy społecznej.

3) Konkubinat

Czym jest konkubinat? To nieuregulowany prawnie ale realny związek dwojga osób płci odmiennej, które żyją ze sobą bez zawarcia związku małżeńskiego. W obecnych czasach jest to zjawisko dość powszechnie występujące. Zaznaczyć należy, że w polskim systemie prawnym

wciąż jest brak pełnego uregulowania tej instytucji.

W związku z brakiem prawnej regulacji konkubinatu trudno, też precyzyjnie zdefiniować tę instytucję. Pomocne jest tutaj orzecznictwo sądowe, w którym możemy odnaleźć swoiste definicje konkubinatu, np: Konkubinat oznacza trwały związek dwojga osób odmiennej płci, które nie zawarły związku małżeńskiego. Sąd Najwyższy w jednym z orzeczeń określił konkubinat jako "wspólne pożycie analogiczne do małżeńskiego, tyle że pozbawione legalnego węzła. Oznacza to istnienie ogniska domowego charakteryzującego się duchową, fizyczną i ekonomiczną więzią, łączącą mężczyznę i kobietę". Co istotne, w świetle orzecznictwa Sądu Najwyższego pary homoseksualne, nawet jeżeli żyją wspólnie, nie są uznawane za związki konkubentów - konkubinat to trwały, nieformalny związek osób odmiennej płci.

W związku z brakiem prawnej regulacji konkubinatu dopiero w pewnych przypadkach pojawia się wątpliwość jak prawidłowo zdefiniować konkubinat. W sytuacji np. śmierci jednego z partnerów związku nieformalnego czy w sytuacji konfliktowej dochodzi do pewnych wątpliwości co do praw i obowiązków konkubentów wynikających z pozostawania ze sobą w związku.

Powszechne jest, iż osoby żyjące w konkubinacie nie są wobec siebie zobowiązane do świadczeń alimentacyjnych. Podobnie jest z majątkiem nabytym w trakcie trwania takiego nieformalnego związku – taki majątek stanowi odrębną własność każdego z konkubentów. Wyjątkiem jest sytuacja gdy stroną umowy kupna jest obydwójce partnerów. Należy w tym miejscu zaznaczyć, iż istnieje możliwość zabezpieczenia wzajemnych roszczeń majątkowych konkubentów

poprzez zawarcie między nimi stosownej umowy, co pozwoli na ukształtowanie sytuacji majątkowej i ewentualnych rozliczeń majątkowych w przypadku rozpadu ich związku np. zawarcie umowy spółki cywilnej lub wprowadzenie współwłasności w częściach ułamkowych. Wskazać należy, iż zasadnym w takiej sytuacji jest zawarcie umowy spółki cywilnej, wbrew powszechnej opinii taka spółka może być zawarta nie tylko w celu prowadzenia działalności gospodarczej, ale w każdym celu prawnie dopuszczalnym.

Kolejną istotną kwestią dotyczącą konkubinatu jest sprawa dziedziczenia. Wiele osób nie zdaje sobie sprawy, że osoby żyjące w konkubinacie nie dziedziczą po sobie - nie należą do kręgu tzw. spadkobierców ustawowych. W sytuacji, gdy konkubenci tworzą długi związek i wspólnie dorobiły się majątku, często jest to dramatyczna sytuacja dla pozostałego przy życiu konkubenta gdy okazuje się, że jedynymi uprawnionymi do spadkobrania są członkowie rodziny, z którą para nie utrzymywała żadnych stosunków. Dlatego też w takiej sytuacji należy działać znacznie wcześniej i skorzystać z jedyne go sposobu zabezpieczenia osoby, z którą dzielimy życie na wypadek naszej śmierci i sporządzić testament. Jednak nawet w przypadku sporządzenia testamentu

możemy mieć problem z przejęciem całego majątku po zmarłym partnerze, bowiem w razie istnienia osób z ustawowym prawem do zachowku może nastąpić sytuacja, w której będziemy musieli zapłacić zachówek.

Przykład:

Jeżeli zmarły miał w chwili śmierci dwoje żyjących rodziców, żonę oraz dzieci, a przed śmiercią wyzbył się majątku bądź też zapisał go w testamencie komuś spoza kręgu spadkobierców (np. konkubinie), to wówczas uprawnienie do żądania zachowku będzie przysługiwało jedynie żonie oraz dzieciom.

Należy zaznaczyć, iż nawet w sytuacji gdy zmarły konkubent nie sporządził testamentu, to jego spadkobiercy nie mogą zmusić Cię do natychmiastowego opuszczenia mieszkania - zgodnie z art. 923 kc nie tylko małżonek, ale także osoby bliskie spadkodawcy

(w tym konkubenci), które mieszkały z nim do dnia jego śmierci, są uprawnione do korzystania z mieszkania i jego wyposażenia przez okres trzech miesięcy od dnia śmierci spadkodawcy. Natomiast w sytuacji, gdy dane mieszkanie nie było własnością konkubenta tylko było przez niego jedynie wynajmowane masz prawo do wstąpienia w stosunek najmu na miejsce zmarłego partnera.

Konkubent zmarłego członka spółdzielni ma możliwość dochodzenia roszczenia o przyjęcie w poczet członków spółdzielni i zawarcie umowy o ustanowienie spółdzielczego lokatorskiego prawa do lokalu mieszkalnego zgodnie z art.15 ust.2 ustawy o spółdzielniach mieszkaniowych.

Istotną sprawą są również kwestie dotyczące podatków i rozliczeń podatkowych osób żyjących w konkubinacie. Takie osoby nie mogą bowiem wspólnie składać zeznania rocznego, jednak za zobowiązania wobec fiskusa odpowiadają solidarnie - ordynacja podatkowa zgodnie z art. 111§3 przewiduje odpowiedzialność solidarną obu konkubentów za zaległości podatkowe każdego z nich. Jeżeli partnerzy mają wspólne dziecko, jedno z nich może wybrać sposób rozliczenia podatku wraz z dzieckiem - w świetle prawa bowiem samotnie wychowuje dziecko.

W omawianym temacie warto jeszcze wspomnieć kwestię rodzicielstwa i sytuację prawną dziecka w konkubinacie. Podstawową różnicą między konkubinatem, a małżeństwem w zakresie rodzicielstwa i wspólnego wychowywania dziecka jest to, że inaczej niż w małżeństwie ustalane będzie pochodzenie dziecka. Dziecko, które pochodzi z małżeństwa korzysta z domniemania pochodzenia od męża matki w przeciwieństwie do dziecka urodzonego w konkubinacie. Konkubent aby uznać dziecko musi złożyć dobrowolne oświadczenie woli o uznaniu dziecka przed kierownikiem urzędu stanu cywilnego, jeżeli nie chce tego zrobić matka może wystąpić do sądu o ustalenie pochodzenia dziecka. Sama władza rodzicielska jako taka sprawowana jest tak samo jak w małżeństwie, bowiem jej źródłem jest pokrewieństwo między rodzicem a dzieckiem, a nie faktyczne związki pomiędzy rodzicami. Odmienne wygląda sytuacja, gdy jedno z partnerów nie może mieć dzieci i decydują się na adopcję. Zgodnie z polskim prawem wspólnie adoptować dziecko mogą jedynie małżonkowie. Dlatego o adopcję wystąpić może jedynie jeden z partnerów.

Ważne jest zatem aby pamiętać, że jeżeli dziecko urodzi się w tzw. związku nieformalnym to ojciec koniecznie powinien formalnie uznać dziecko - dziecko uznane przez ojca korzysta nie tylko z praw do alimentów, ale w przypadku jego śmierci także z prawa do renty rodzinnej po ojcu, jest uprawnione do dziedziczenia, a w razie niepowołania go do spadku przysługuje mu zachówek.

Dokonując podsumowania przedmiotowego tematu warto zaznaczyć, iż życie w konkubinacie to zarówno zalety jak i wady. Do najważniejszych zalet takiego życia w związku nieformalnym należą:

- brak odpowiedzialności za zobowiązania konkubenta - jeżeli konkubent narobi długów możesz nie obawiać się wizyty komornika;
- łatwość zakończenia związku - z formalnego punktu widzenia można go rozwiązać w każdym momencie bez konieczności przeprowadzania rozwodu w sądzie.

Oczywiście są też liczne wady konkubinatu:

- brak dziedziczenia ustawowego - jeżeli konkubent nie sporządzi testamentu nic po nim nie otrzymasz, bez względu na to jak długo byliście razem;
- pozostając w związku nieformalnym trudniej będzie wam uzyskać kredyt bankowy;
- jeżeli jedno z was zachoruje drugie będzie miało utrudniony dostęp do informacji o stanie zdrowia partnera - dla szpitali będziecie obcymi sobie osobami;
- w konkubinacie w przeciwieństwie do małżeństwa nie ma domniemania ojcostwa, jeżeli ojciec nie uzna dziecka, matka zmuszona będzie wystąpić do sądu o ustalenie ojcostwa.